

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ- ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΗΣ ΕΕ

Γιατί η εμπορική πολιτική της ΕΕ είναι τόσο σημαντική σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία;

Η οικονομική παγκοσμιοποίηση χαρακτηρίζεται από την αύξηση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών και την ολοένα μεγαλύτερη αλληλεξάρτηση των οικονομιών σε διεθνές επίπεδο. Η εμπορική πολιτική της ΕΕ αποτελεί εργαλείο-κλειδί για την αντιμετώπιση των εξελισσόμενων προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης και την αξιοποίηση των δυνητικών οφελών της.

Η εμπορική πολιτική αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ, δίνοντάς της κατ' αυτόν τον τρόπο το απαιτούμενο βάρος στις διμερείς διαπραγματεύσεις και στους πολυεθνικούς φορείς, όπως είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ). Ο βασικός στόχος της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ είναι η δημιουργία πρόσθετων ευκαιριών συναλλαγών για τις ευρωπαϊκές εταιρείες μέσω της εξασφάλισης θεμιτού ανταγωνισμού και της εξάλειψης εμπορικών φραγμών όπως είναι για παράδειγμα οι δασμοί και οι ποσοτώσεις.

Η εμπορική πολιτική της ΕΕ είναι κρίσιμη για την οικονομία της αφού επηρεάζει σημαντικά τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την τόνωση της ανάπτυξης. Πάνω από 36 εκατ. θέσεις εργασίας στην ΕΕ εξαρτώνται από τις εξαγωγές προς τρίτες χώρες. Κατά μέσο όρο, για κάθε 1 δισεκατομμύριο ευρώ που αποφέρουν οι ευρωπαϊκές εξαγωγές, επωφελούνται περίπου 13.000 θέσεις εργασίας στην ΕΕ.

Η εμπορική πολιτική της ΕΕ προστατεύει τους Ευρωπαίους εξασφαλίζοντας ότι οι εισαγωγές σέβονται τους κανόνες προστασίας των καταναλωτών.

Η ΕΕ χρησιμοποιεί, επίσης, την εμπορική της πολιτική για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των κοινωνικών προτύπων και προδιαγραφών ασφαλείας και τον σεβασμό της περιβαλλοντικής και βιώσιμης ανάπτυξης.

Πώς λειτουργεί η εμπορική πολιτική της ΕΕ;

Η εμπορική πολιτική της ΕΕ καλύπτει τις εμπορικές συναλλαγές αγαθών και υπηρεσιών, αλλά επίσης ζητήματα όπως τις εμπορικές πτυχές της διανοητικής ιδιοκτησίας και τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

Αποτελείται από τα εξής τρία βασικά στοιχεία:

- Εμπορικές συμφωνίες με χώρες εκτός της ΕΕ για την πρόσβαση σε νέες αγορές και τη δημιουργία πρόσθετων ευκαιριών συναλλαγών για τις ευρωπαϊκές εταιρείες
- Ένα σύστημα κανόνων που προστατεύουν τους παραγωγούς της ΕΕ από αθέμιτο ανταγωνισμό
- Τη συμμετοχή της ΕΕ στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, που θέτει κανόνες διεθνούς εμπορίου. Οι χώρες της ΕΕ είναι κι αυτές μέλη του ΠΟΕ, αλλά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διεξάγει τις διαπραγματεύσεις για λογαριασμό τους.

Είδη συμφωνιών

Οι εμπορικές συμφωνίες αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τρίτες χώρες για την εξασφάλιση καλύτερων ευκαιριών εμπορίου και διαφέρουν ανάλογα με το περιεχόμενό τους:

- συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΟΕΣ) – στηρίζουν την ανάπτυξη εμπορικών εταιριών από χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού
- συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ) – επιτρέπουν το αμοιβαίο άνοιγμα των αγορών με ανεπτυγμένες χώρες και αναδυόμενες οικονομίες, παρέχοντας προτιμησιακή πρόσβαση στις αγορές
- συμφωνίες σύνδεσης (ΣΣ) – προωθούν ευρύτερες πολιτικές συμφωνίες

Όλες οι συμφωνίες στοχεύουν στον περιορισμό των εμπορικών φραγμών και την εξασφάλιση επενδύσεων.

Οι εμπορικοί κανόνες της ΕΕ

Οι εμπορικοί κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στοχεύουν στην προστασία των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων από αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, όπως είναι οι πρακτικές ντάμπινγκ ή επιδοτήσεων που διατηρούν με τεχνητό τρόπο τις τιμές σε χαμηλά επίπεδα. Τα ευρωπαϊκά προϊόντα αντιμετωπίζουν επίσης τελωνειακούς φραγμούς ή ποσοτώσεις. Οι εμπορικές διαφορές που δεν μπορούν να επιλυθούν μπορούν, επίσης, να οδηγήσουν σε εμπορικούς πολέμους.

Η νομοθεσία της ΕΕ ρυθμίζει επίσης τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Τον Φεβρουάριο του 2019, οι ευρωβουλευτές ενέκριναν νέο ελεγκτικό μηχανισμό που διασφαλίζει οι ξένες επενδύσεις που γίνονται σε στρατηγικούς τομείς δεν βλάπτουν τα συμφέροντα και την ασφάλεια της Ευρώπης.

Η ΕΕ και ο ΠΟΕ

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) αποτελείται από περισσότερα από 160 μέλη, που αντιπροσωπεύουν το 98% του παγκόσμιου εμπορίου, κι εργάζεται για τη διασφάλιση ενός συστήματος διεθνών εμπορικών συναλλαγών που βασίζεται σε κανόνες. Η ΕΕ στηρίζει σθεναρά τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου κι έχει παίξει κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη του διεθνούς εμπορικού συστήματος.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τις συνομιλίες του ΠΟΕ κι έχει εγκρίνει διάφορες εκθέσεις για την αξιολόγηση του σταδίου εξέλιξης των συζητήσεων.

Ο πιο πρόσφατος γύρος εμπορικών διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ, γνωστός και ως Γύρος της Ντόχα (2001), κατέληξε σε αδιέξοδο εξαιτίας της επικράτησης διαφορών σχετικά με το βασικό θέμα της μεταρρύθμισης των συστημάτων αγροτικών επιδοτήσεων.

Η ΕΕ χρησιμοποιεί, επίσης, τις εξουσίες του ΠΟΕ σε περιπτώσεις εμπορικών διαφορών και συνιστά έναν από τους βασικότερους χρήστες του συστήματος διευθέτησης διαφορών.

Πώς αποφασίζεται η εμπορική πολιτική της ΕΕ;

Η εμπορική πολιτική αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι η νομοθέτηση για εμπορικά ζητήματα και η σύναψη διεθνών εμπορικών συμφωνιών γίνονται από την ΕΕ και όχι από τα κράτη μέλη (άρθρο 207 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Από τότε που τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας (2007), οι εμπορικές συμφωνίες χρειάζονται την έγκριση του ΕΚ πριν τεθούν σε ισχύ, ενώ είναι απαραίτητη η συνεχής ενημέρωση των ευρωβουλευτών για την πορεία των διαπραγματεύσεων.

Οι ευρωβουλευτές έχουν ήδη δείξει ότι δεν διστάζουν να θέσουν βέτο σε συμφωνίες που τίθενται υπό αμφισβήτηση, όπως για παράδειγμα η Εμπορική Συμφωνία Κατά της Παραποίησης γνωστή και ως ACTA, την οποία και απέρριψαν.

Οι εμπορικές συμφωνίες αποτελούν μία από τις βασικές συνιστώσες της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ.

Παραδείγματος χάριν:

- Στις 12 Φεβρουαρίου 2020, το ΕΚ ψήφισε υπέρ των ελεύθερων εμπορικών συναλλαγών και της προστασίας των επενδύσεων μεταξύ ΕΕ και Βιετνάμ.
- Στις 13 Φεβρουαρίου 2019, το ΕΚ ψήφισε υπέρ των ελευθέρων συναλλαγών και προστασίας επενδύσεων μεταξύ ΕΕ και Σιγκαπούρης. Οι συμφωνίες αυτές θα καταργήσουν πρακτικά όλους τους δασμούς μεταξύ των δυο μερών μέσα σε πέντε χρόνια.
- Μόλις δύο μήνες πριν, το Κοινοβούλιο είχε εγκρίνει ιστορική συμφωνία ελεύθερου εμπορίου και στρατηγικής εταιρικής σχέσης με την Ιαπωνία.

Γιατί είναι σημαντικές οι εμπορικές συμφωνίες;

- Οι εμπορικές συμφωνίες είναι πολύ σημαντικές για την ΕΕ καθώς αποτελούν κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη. Το 2015, η ΕΕ ήταν πρώτη σε εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών στον κόσμο, καλύπτοντας το 32,15% του παγκόσμιου εμπορίου. Την ίδια χρονιά η δεύτερη θέση ανήκε στις ΗΠΑ, με 12,01% και η τρίτη στην Κίνα με 10,68%. Οι νέες συμφωνίες δημιουργούν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας και δημιουργούν χαμηλότερες τιμές και περισσότερη ποικιλία για τους καταναλωτές.
- Υπάρχουν ανησυχίες ότι η αύξηση του ανταγωνισμού που υπάρχει εξαιτίας τέτοιων συμφωνιών οδηγεί στην μείωση θέσεων εργασίας σε ορισμένους τομείς. Ωστόσο, οι εμπορικές συμφωνίες μέχρι σήμερα αυξάνουν τις θέσεις εργασίας και δεν τις μειώνουν. Επίσης, πολλοί ανησυχούν ότι λόγω της αυξημένης προσφοράς μπορεί να πέσει η ποιότητα σε ορισμένα προϊόντα, όπως είναι τα τρόφιμα αλλά και πάλι η ΕΕ έχει κανόνες που ορίζουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις για την κυκλοφορία προϊόντων στην αγορά της.

Είδη συμφωνιών

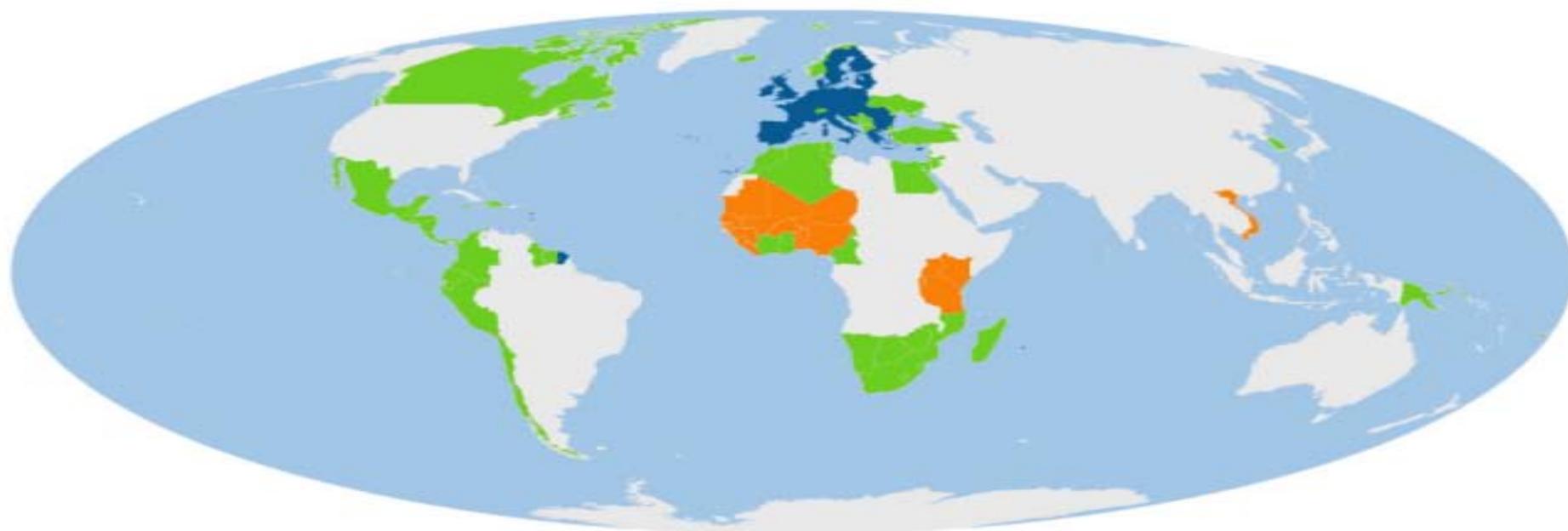
- Η ΕΕ μπορεί να συνάψει διαφορετικού είδους συμφωνίες με τρίτες χώρες. Αυτές μπορούν να επικεντρωθούν στη μείωση ή την εξάλειψη των δασμολογικών φραγμών, τη δημιουργία τελωνειακής ένωσης με την άρση των τελωνειακών δασμών ή και τη θέσπιση κοινού δασμολογίου για τις ξένες εισαγωγές.
- Επίσης, μπορεί να αφορούν επενδύσεις αλλά και την επίλυση διαφορών στον τομέα των επενδύσεων, όπως για παράδειγμα, όταν μια επιχείρηση θεωρεί ότι η απόφαση μιας κυβέρνησης επηρεάζει τις επενδύσεις της στη χώρα αυτή.
- Επίσης, οι διαπραγματεύσεις συνεχίζονται για την εμπορική συμφωνία Υπηρεσιών (TISA), μεταξύ 23 κρατών μελών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ. Οι χώρες που συμμετέχουν στις συνομιλίες, συγκεντρώνουν συνολικά το 70% του παγκόσμιου εμπορίου υπηρεσιών. Έχουν ήδη ολοκληρωθεί 14 γύροι διαπραγματεύσεων.

1971: Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων = παραίτηση από τη ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους

- Το Γενικευμένο Σύστημα Προτιμήσεων είναι ένα σύστημα που εφαρμόζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ρυθμίζει τις εμπορικές της σχέσεις με αναπτυσσόμενες χώρες. Το εν λόγω Σύστημα εφαρμόζεται ήδη από το 1971 και **επιτρέπει σε χώρες που δεν είναι αρκετά αναπτυγμένες να εξάγουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους σε χώρες της ΕΕ χωρίς να καταβάλλουν δασμούς**. Το σύστημα γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων (ΣΓΠ) της ΕΕ επιτρέπει στις αναπτυσσόμενες χώρες να πληρώνουν χαμηλότερους δασμούς για τις εξαγωγές τους προς την ΕΕ. Αυτό βοηθά στην τόνωση των οικονομιών τους. Έτσι λοιπόν, παρέχεται η δυνατότητα σ' αυτές τις χώρες να διευρύνουν την εμπορική τους δραστηριότητα και να αναπτυχθούν οικονομικά. Βασική προϋπόθεση για να καταστεί μια χώρα δικαιούχος του GSP είναι να συμφωνεί και να διατηρεί την επικύρωση διαφόρων Διεθνών Συμβάσεων, που προάγουν την ισότητα, τη δημοκρατία και την ελευθερία των ανθρώπων όπως επίσης και την περιβαλλοντική προστασία. Ακόμη, οι Συμβάσεις αφορούν στην πάταξη απαράδεκτων φαινομένων, όπως η παράνομη εμπορία ναρκωτικών και η παιδική εργασία.

- Η ρήτρα του μάλλον ευνοουμένου κράτους αποτελεί ένα πρώιμο σύστημα ελέγχου των εμπορικών συναλλαγών διεθνώς υπό την επίβλεψη της Κοινωνίας των Εθνών.
- Η αρχή της μη διάκρισης. Σύμφωνα με την αρχή της μη διάκρισης, οι διεθνείς εμπορικές σχέσεις θα πρέπει να διεξάγονται στη βάση ενιαίων και γενικών κανόνων που να εξασφαλίζουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις σε όλους. Η αρχή της μη διάκρισης έχει μια εσωτερική διάσταση ως η «ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης» και μια εξωτερική διάσταση ως η ρήτρα «του μάλλον ευνοούμενου κράτους».
- Σύμφωνα με την αρχή αυτή, μία χώρα-μέλος του ΠΟΕ δεν πρέπει να κάνει διακρίσεις μεταξύ των εμπορικών της εταίρων και μεταξύ των προϊόντων και υπηρεσιών σε δικά της και ξένα. Σύμφωνα με τη ρήτρα του «πλέον ευνοουμένου κράτους», ένα προνόμιο που αναγνωρίζεται σε κάποιο κράτος, πρέπει να αναγνωριστεί σε όλα τα κράτη-μέλη του Οργανισμού. Σύμφωνα με την αρχή της «εθνικής μεταχείρισης», μία χώρα πρέπει να μεταχειρίζεται τα εισαγόμενα αγαθά και τις υπηρεσίες όπως τα εγχώρια, δηλαδή οι ίδιοι φόροι, τα ίδια προνόμια κ.λπ.).

Οι Εμπορικές Συμφωνίες της ΕΕ

■ Σε ισχύ (Συμπεριλαμβανομένης της προσωρινής εφαρμογής)

Αγία Λουκία
Αγιος Βικέντιος και
Γρεναδίνες
Αγιος Μαρίνος
Αγιος Χριστόφορος και
Νέβις
Αίγυπτος
Αιτή
Ακτή Ελεφαντοστού
Αλβανία
Αλγερία
Ανδόρα

Αντίγκουα και
Μπαρμπούντα
Βασνία και Ερζεγοβίνη
Γεωργία
Γκάνα
Γουατεμάλα
Γουιάνα
Γρενάδα
Δομινικα
Δομινικανή Δημοκρατία
Ελ Σαλβαδόρ
Ελβετία

Ζιμπάμπουε
Ιορδανία
Ισημερινός
Ισλανδία
Ισραήλ
Καμερούν
Καναδάς
Κολομβία
Κοσσυφοπέδιο
Κόστα Ρίκα
Λεσόθο
Λίβανος

Λιχτενστάιν
Μαδαγασκάρη
Μαρόκο
Μαυρίκιος
Μαυροβούνιο
Μεξικό
Μοζαμβίκη
Μολδαβία
Μονακό
Μπαρμπάντος
Μπαχάμες
Μπελίζ

Μποτσουάνα
Ναμίμπια
Νήσοι Φερόες
Νικαράγουα
Νορβηγία
Νότια Αφρική
Νότια Κορέα
Ονδούρα
Ουκρανία
Παλαιστίνη
Παναμάς
Παπούα Νέα Γουινέα

ΠΓΔΜ
Περού
Σερβία
Σεϋθέλλες
Σουαζιλάνδη
Σουρινάμ
Τζαμάικα
Τουρκία
Τρινιδαδ και Τομπάγκο
Τυνησία
Φίτζι
Χιλή

■ Εν αναμονή υπογραφής ή επικύρωσης

Βιετνάμ
Γκάμπια
Γουινέα
Γουινέα-Μπισσάου

Κένυα
Λιβερία
Μάλι
Μαυριτανία

Μπενίν
Μπουρκίνα Φάσο
Μπουρούντι
Νίγηρας

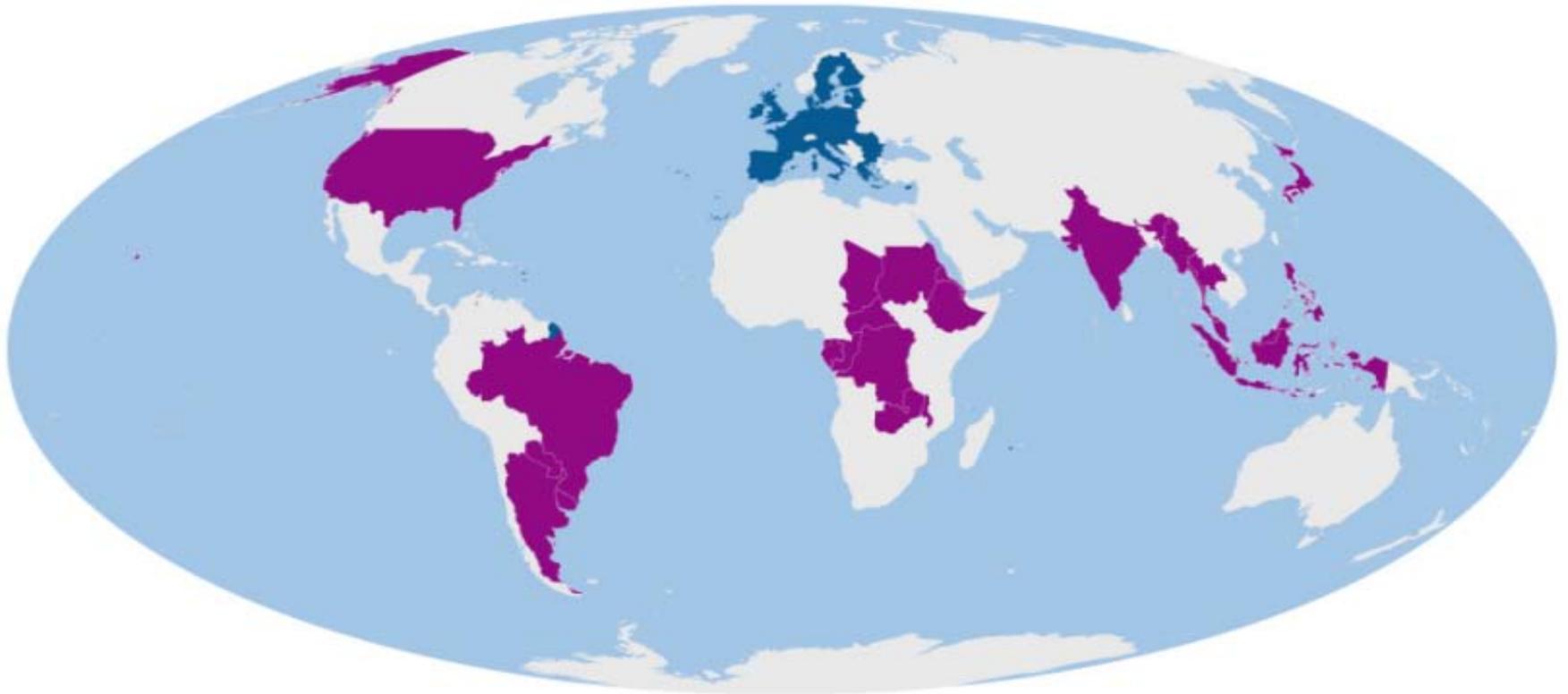
Νιγηρία
Ουγκάντα
Πράσινο Ακρωτήριο
Ρουάντα

Σενεγάλη
Σιγκαπούρη
Σιέρρα Λεόνε
Τανζανία

Τόγκο

Οι Εμπορικές Συμφωνίες της ΕΕ

Υπό διαπραγμάτευση

Αιθιοπία
Αργεντινή
Βραζιλία
Γκαμπόν
Ερυθραία
Ζάμπια
Ηνωμένες Πολιτείες

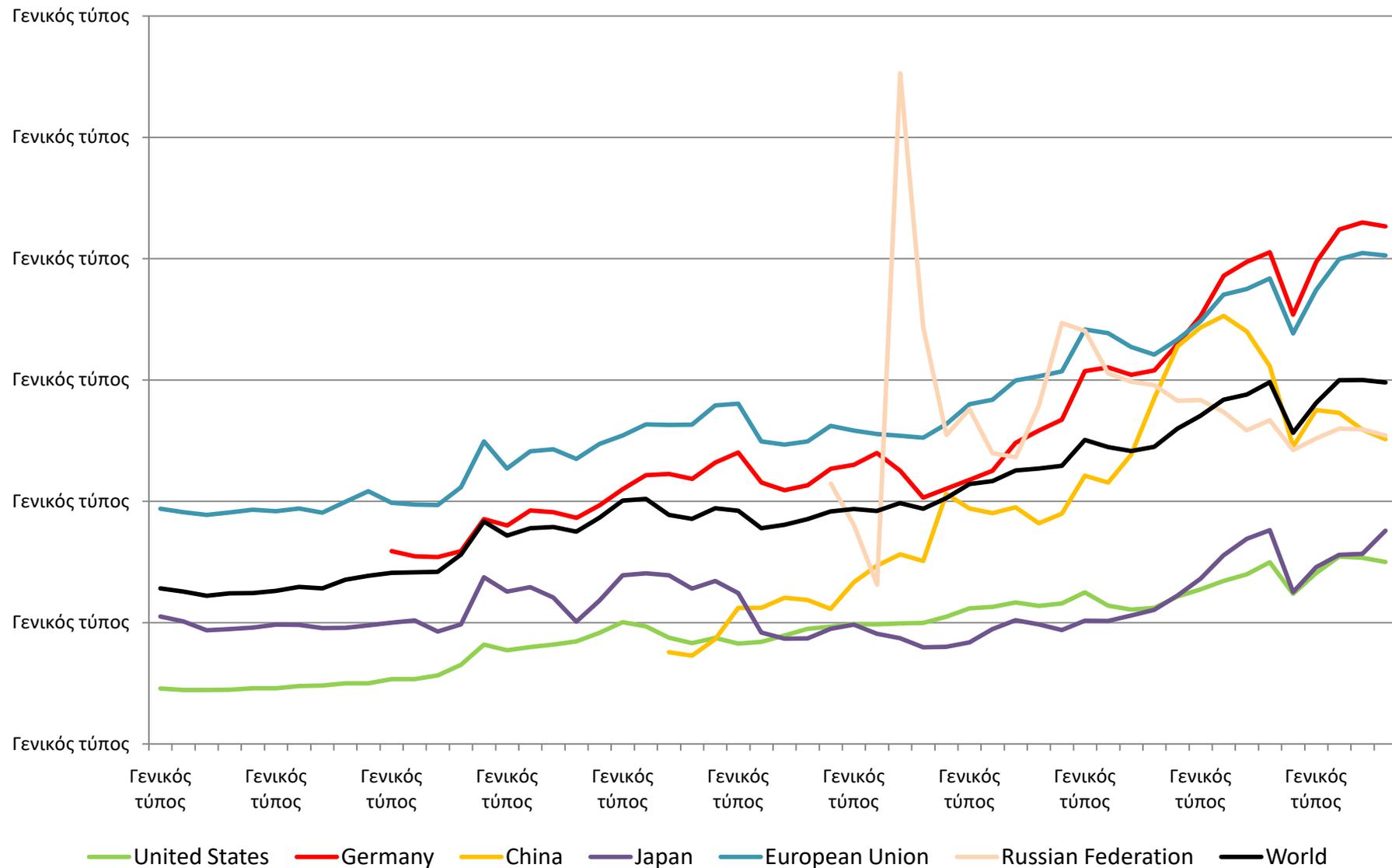
Ιαπωνία
Ινδία
Ινδονησία
Ισημερινή Γουινέα
Κεντροαφρικανική Δημοκρατία
Κογκό
Κομόρες

Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό
Μαλαισία
Μαλάουι
Μιανμάρ
Ουρουγουάη
Παραγουάη
Σάο Τομέ και Πρίνσιπε

Σουδάν
Ταϊλάνδη
Τζιμπουτί
Τσαντ
Φιλιππίνες

Αξία εμπορικών συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ, 1960-2013

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, 2015